

τά δεινά δὲν ἐφοβήθημεν τόσον, ὅσον τὸ ἐκ τούτων πένθος καὶ θλίψιν τῶν συγγενῶν καὶ φίλων μας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ χωρὶς τοῦτο ἦσαν βυθισμένοι διὰ τὴν τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα κυριεῦσαν ἀνομίαν.

Αὕτη ἡ διαμαρτύρησις γίνεται μᾶλλον δι' ὅσους δὲν ἤκουσαν τὴν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Μετανοητικοῦ ἀπὸ Αἴγινας ἀναχώρησίν μας, ἡ ὁποία καὶ μόνη ἦτον ἀρκετὴ καὶ ζῶσα διαμαρτύρησις.

Ταῦτα διεμαρτυρήθημεν καὶ διαμαρτυρούμεθα κατὰ τῆς πρὸς ἡμᾶς βίας καὶ δυναστείας τοῦ Καποδίστρια, ἀφίνοντες εἰς τοὺς συμπολίτας μας, εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ διδασκάλους ὅλων τῶν σχολείων τοῦ κόσμου νὰ κρίνουν, ἂν τὸ τότε κίνημά μας ἦτο στασιῶδες, ὡς τ' ἠνόμασε, κ' εὐχόμενοι εἰς αὐτὸν μακροβιότητα ἐν Κορίνθῳ, διὰ νὰ ἴδῃ, μετὰ τὴν ἀπὸ τὰς χεῖρας του ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, αὐξανόμενον εἰς αὐτὴν τὸν φωτισμόν, τὸν ὁποῖον κατεδίωξε.

1833

16. EN EΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΚΑΙ EN ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

*Διάταγμα τῆς 21 Νοεμβρίου (3 Δεκεμβρίου) 1833,
ὅταν ἔδρα τῆς κυβέρνησης ἦταν τὸ Ναύπλιο*

[...] 1. Εἰς Ναύπλιον θέλει ἀνεγερθῆ ἐν Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ ἐν Γυμνάσιον. Τὸ Ἑλληνικὸν θέλει διαιρεῖσθαι κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν μαθητῶν εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας κλάσεις τὸ δὲ Γυμνάσιον θέλει ἔχει, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, δύο τάξεις· εἰς ἐκάστην δὲ τάξιν θέλουν εἶναι ἀφιερῶμενα καθ' ἑβδομάδα 24 ἕως 26 ὥραι.

2. Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον θέλει διδάσκεσθαι κατ' ἐξοχὴν ἡ νέα καὶ παλαιὰ ἑλληνικὴ, εἰς δὲ τὰς δύο τελευταίας τάξεις καὶ ἡ λατινικὴ, προσέτι δὲ καὶ ἡ κατήχησις, ἀριθμητικὴ, γεωγραφία καὶ καλλιγραφία.

3. Εἰς τὸ Γυμνάσιον θέλει διδάσκεσθαι, ἐκτὸς τῆς νέας καὶ πα-

λαιᾶς ἑλληνικῆς, ἡ λατινικὴ, ἡ γαλλικὴ καὶ ἡ γερμανικὴ, προσέτι κατήχησις, ἱστορία μετὰ γεωγραφίας, μαθηματικά, ἀρχαὶ φυσικῆς, χημείας καὶ φυσικῆς ἱστορίας. [...]

1834

17. ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ἢ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Διάταγμα γιὰ τὴν ὁργάνωσιν τῶν Δημοτικῶν σχολείων

[...] Ἄρθρ. 1. Εἰς ἕκαστον δημοτικόν, ἢ τοῦ λαοῦ σχολεῖον θέλουν διδάσκεσθαι τὰ ἑξῆς:

Κατήχησις, Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς, Ἀνάγνωσις, Γραφή, Ἀριθμητικὴ, ἡ γνῶσις τῶν κατὰ τοὺς νόμους παραδεγεμένων σταθμῶν καὶ μέτρων, ἡ Γραμμικὴ Ἰχνογραφία καὶ ἡ Φωνητικὴ Μουσικὴ, εἰ δυνατόν δέ, καὶ στοιχεῖα τῆς Γεωγραφίας, τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας, καὶ ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τὰ ἀναγκαϊότερα.

Ἄρθρ. 2. Ἐκτὸς τούτου, θέλουν γίνεσθαι ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ διδασκάλου δις τῆς ἑβδομάδος σωματικαὶ γυμνασίαι (σωμαστικαὶ), καὶ θέλει διδάσκεσθαι πρακτικῶς ἡ ἀγρονομία, ἡ Κηπουρικὴ καὶ κυρίως ἡ Δενδροκομία, ἡ Βομβυκοτροφία καὶ ἡ Μελισσοτροφία.

Εἰς Κορασίῳν Σχολεῖα θέλει γίνεσθαι γύμνασις εἰς γυναικεῖα ἐργόχειρα.

Ἄρθρ. 3. Περὶ διδαχῆς τῆς Κατηχέσεως εἰς τοὺς παῖδας θέλει ἀποφασίζει πάντοτε ὁ πατήρ, ἢ ἡ μήτηρ εἰς ἔλλειψιν τοῦ πατρὸς, ἢ ὁ ἐπίτροπος εἰς ἔλλειψιν ἀμφοτέρων.

Ἄρθρ. 4. Εἰς ἕκαστον δῆμον θέλει συσταθῆ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνά ἐν σχολεῖον δημοτικόν, διατηρούμενον κατὰ τὰ ὀριζόμενα εἰς τὸν περὶ δῆμων νόμον.

Ἄρθρ. 5. Πρὸς τὸ παρὸν θέλουν ἐνώνεσθαι πολλοὶ γεινιάζοντες δῆμοι πρὸς ἀνέγερσιν καὶ διατήρησιν ἐνὸς δημοτικοῦ σχολεῖου. [...]

Ἄρθρ. 6. Ὅλοι οἱ εἰς δῆμον, ἔχοντα σχολεῖον δημοτικόν,

ἀνήκοντες παῖδες ἀπὸ τοῦ 5 συμπληρωμένου μέχρι τοῦ 12 συμπληρωμένου ἔτους τῆς ἡλικίας των, χρεωστοῦν νὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον.

Εἰς γονεῖς μὴ ὑποχρεοῦντας τὰ τοιαύτης ἡλικίας τέκνα των νὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον, ἐπιβάλλεται δι' ἐκάστην ὥραν ἀπουσίας τοῦ παιδὸς ἀπὸ τὸ σχολεῖον πρόστιμον ὄχι ὀλιγώτερον τῶν δέκα λεπτῶν, μὴ ὑπερβαῖνον δὲ τὰς πενήτηντα δραχμάς¹.

Διὰ τοὺς ἑβδομάδας ἢ καὶ μῆνας λείψαντας παῖδας ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἐπαυξάνεται ἡ ἄνω ποινὴ διὰ τῆς ἀναλόγως βραδυτέρας αὐτῶν ἀπολύσεως ἀπὸ τὸ σχολεῖον.

Ἄρθρ. 7. Ἐξαιροῦνται τῶν ὄρων τοῦ 6 ἄρθρου ὄσοι παῖδες

1) Διδάσκονται εἰς ἄλλο τι σχολεῖον, ἢ ἀγωγῆς κατάστημα [=ἴδρυμα] (παιδοτροφεῖον).

2) Διδάσκονται τὰ ἀπαιτούμενα εἰς ἰδιαίτερον διδάσκαλον, καὶ περὶ τούτου δίδουσι τὴν ἀνήκουσαν βεβαίωσιν οἱ γονεῖς.

3) Κηρύττονται παρὰ τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς πρὶν διατρέξωσιν ἔτι τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἰκανῶς δεδιδασμένοι.

Ἄρθρ. 19. Ἐκαστος διδάσκαλος εἶναι ὑπεύθυνος περὶ τῆς κομμιότητος καὶ εὐταξίας τῆς σχολῆς του καὶ χρεωστῆ εἰς ἐπαγρυπνῆ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ χρηστοθήθειαν τῶν μαθητῶν του.

Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἔχει ἐντὸς τῆς σχολῆς ἀπεριόριστον τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπιτήρησιν, καὶ δικαίωμα νὰ ἀνταμείβῃ καὶ νὰ τιμωρῇ ἀναλόγως.

Ἄρθρ. 20. Ἐκτὸς τούτου χρεωστῆ ὁ διδάσκαλος νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν μαθητῶν του καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς, καὶ ἀνίσως ἢ διαγωγῇ τινὸς εἶναι κακῇ νὰ ἀναφέρῃ περὶ τούτου εἰς τοὺς γονεῖς καὶ ἐπιτρόπους καὶ νὰ ἐπικαλεῖται τὴν σύμπραξιν αὐτῶν, πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ μαθητοῦ ἀπὸ ἀνοικειῶν διασκεδάσεις.

Ἐπὶ μαθητῶν μὴ ἐντοπιῶν ἀνίσως οἱ γονεῖς ἢ οἱ ἐπιτρόποι αὐτῶν δὲν ἐπεφόρτισάν τινα ἰδίως μὲ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπιστάσιαν, θέλει ἐπαγρυπνεῖ αὐστηρῶς ὁ διδάσκαλος ἐμποδίζων νὰ κατοικοῦν ἢ νὰ τρώγουν εἰς οἰκίας, τὰς ὁποίας αὐτὸς δὲν ἐγκρίνει.

Ἄρθρ. 23. Οἱ μισθοὶ τῶν δημοδιδασκάλων θέλουσι προσδιορισθῆ, καθ' ὅσον τὰ εἰσοδήματα τῶν δήμων ἐπιτρέπουσι τοῦτο, ἀξίως τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμβριθείας τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν. [...]

Ἄρθρ. 24. Ἐκτὸς τοῦ σταθεροῦ μηνιαίου θέλει παραχωρεῖσθαι

1 Πρὸς βλ. ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρο 23 τὰ κατώτατα ὄρια μισθῶν τῶν δασκάλων κυμαίνονται ἀπὸ 50 ὡς 100 δρχ. τὸν μῆνα.

εἰς ἕκαστον δημοδιδάσκαλον ἀνέξοδος κατοικία, καὶ δύο στρέμματα τοῦλάχιστον κήπου ἢ καλλιεργησίμου γῆς πρὸς ἐπικαρπίαν του· δι' ἕκαστον δὲ παῖδα θέλουσι τῷ διδασκάλῳ μνημιαῖως ἀπὸ τὸ δημοτικὸν ταμεῖον 10-50 λεπτά.

Οἱ γονεῖς τῶν παιδῶν θέλουσι ἀποδίδει εἰς τὸ δημοτικὸν ταμεῖον τὰ δίδακτρα ταῦτα. [...]

Ἄρθρ. 25. Ὁ κῆπος, ἢ ἡ καλλιεργήσιμος γῆ, θέλει χρησιμεύει ἐνταῦθ καὶ πρὸς τὸν εἰς τὸ 2 ἄρθρ. προσδιοριζόμενον σκοπὸν.

Ἄρθρ. 26. Τὸ ποσοῦν τῆς μηνιαίας συνεισφορᾶς τῶν γονέων θέλει προσδιορίζεσθαι κατ' ἔτος ἀπὸ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, κατὰ τὰς τοπικάς περιστάσεις, ἀπὸ 10-50 λεπτά.

Μόνον ὅλως διόλου ἐνδεεῖς οἰκογένειαι θέλουσι εἶσθαι ἐλεύθεραι τῆς συνεισφορᾶς ταύτης¹. [...]

Ἄρθρ. 31. Ἡ Κυβέρνησις θέλει φροντίσει ν' ἀνταμείβωνται αἱ πισταὶ καὶ πολυχρόνιοι ἐκδουλεύσεις τῶν διδασκάλων, καὶ θέλει λάβει τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ὥστε νὰ ἐξοικονομῶνται οἱ γέροντες ἢ οἱ ἀσθενεῖς διδάσκαλοι, καὶ νὰ μὴ ταλαιπωρῶνται ἀπὸ τὴν ἐνδειαν αἱ χῆραι καὶ τὰ ὄρφανα τῶν διδασκάλων.

Ἄρθρ. 32. Πρὸ πάντων θέλουσι διοργανισθῆ ταμεῖα ἀποθεματικά ὑπὲρ τῶν διδασκάλων. [...]

Ἄρθρ. 33. Τὸ ἀποθεματικὸν ταμεῖον θέλει συσταθῆ ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν μέρος τοῦ ἔτησίου μισθοῦ ἐκάστου διδασκάλου δημοτικοῦ καὶ μὴ, καὶ ἐκάστου διευθυντοῦ σχολείου, ἀποτιθέμενον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. [...]

Ἄρθρ. 38. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστου μὲν νομοῦ θέλει συσταθῆ ἐπιθεωρητικὴ ἐπιτροπὴ τῶν κατὰ τὸν νομὸν, ἐκάστης δὲ ἐπαρχίας, τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν σχολειῶν.

Ἄρθρ. 39. Ἡ ἐπιθεωρητικὴ ἐπιτροπὴ τῶν κατὰ τὸν νομὸν σχολειῶν σύγκεται ἀπὸ τὸν Νομάρχην ὡς πρόεδρον, ἀπὸ τὸν πρόεδρον τοῦ κατὰ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἐπαρχιακοῦ Δικαστηρίου καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς Ἐπικρατείας, ἀπὸ ἑνα τῶν ἐντὸς τοῦ νομοῦ ἱερωμένων τοῦ ἀνωτέρου ἢ κατωτέρου κλήρου, τὸν ὁποῖον ἢ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας θέλει διορίζει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην, ἀπὸ ἑνα παρὰ τῆς αὐτῆς Γραμματείας διοριστέον καθηγητὴν (professeur) Γυμνασίου ἢ Πανεπι-

στημίω, άνίσως Γυμνάσιον ή Πανεπιστήμιον εύρισκεται εις την πρωτεύουσαν του Νομάρχου, και από 2-4 κατοίκους του νομού, διοριστέους παρά του Νομαρχιακού Συμβουλίου. [...]

Ἄρθρ. 40. Ἡ ἐπιθεωρητικὴ ἐπιτροπὴ τῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας σχολείων σύγκειται ἀπὸ τὸν Ἐπαρχον ὡς πρόεδρον, ἀπὸ τὸν κατὰ τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας εἰρηνοδίκην, ἀπὸ ἑνα τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἱερωμένων, διοριστέον παρά του Νομάρχου, ἀπὸ ἑνα παρά του Νομάρχου διοριστέον διδάσκαλον Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἂν ὑπάρχη τοιοῦτον ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας, και ἀπὸ 2-4 ἐπαρχιώτας διοριστέους παρά του ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου. [...]

Ἄρθρ. 51. Ἡ ὑπερτάτη ἐποπτεία ἐφ' ὄλων τῶν ἐπιθεωρητικῶν ἐπιτροπῶν, τῶν διδασκάλων και τῶν σχολείων γενικῶς ἐναπόκειται εἰς τὸν ἀρμόδιον Ἐπαρχον και Νομάρχην, και εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄρθρ. 52. Ὁ Ἐπαρχος χρεωστεῖ ἰδίως καθ' ἑξαμηνίαν, ὃ δὲ Νομάρχης κατ' ἔτος νὰ ἐπισκέπτηται ἅπαξ ὅλα τὰ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἢ τὸν νομόν του δημοτικὰ σχολεῖα, και νὰ ἀναφέρῃ περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ἄρθρ. 53. Εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας ἐναπόκειται ἡ ὑπερτάτη διεύθυνσις τῶν δημοτικῶν σχολείων. [...]

Ἄρθρ. 56. Μετὰ πᾶσαν ἑξαμηνίαν καθυποβάλλεται ἡ σπουδάζουσα νεολαία εἰς ἐξέτασιν, και διορίζεται ἐπὶ τούτῳ παρά τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας ἐπιτροπὴ ἐξεταστικὴ, και προγράφεται ὁ καιρὸς και ὁ τόπος αὐτῆς.

Ἡ ἐξέτασις εἶναι δημοσία και οὐδεὶς ἀποκλείεται τῆς εἰς αὐτὴν εἰσόδου.

Ἄρθρ. 58. Τὰ σχολεῖα τῶν κορασιῶν, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, πρέπει νὰ εἶναι χωριστὰ ἀπὸ τὰ τῶν παιδίων, νὰ προΐστανται δὲ αὐτῶν διδασκάλισσαι.

[...] Αἱ ἐξετάσεις τῶν διδασκαλισσῶν δὲν γίνονται [...] δημοσίως, και εἰς τὰς [...] ἐξετάσεις τῶν μαθητριῶν εἰσάγονται μόνον οἱ γονεῖς και οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς αὐτῶν.

Ἄρθρ. 59. Ἡ Κυβέρνησις ἐπιφυλάττει εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς ἀπὸ τοῦ γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμεῖου συστάσεως και διατηρήσεως και ἄλλων σχολείων δημοτικῶν εἰς ὄσους δήμους κρίνει

ἀναγκαῖον, ἢ εἰς τοιούτους, ὅσοι διὰ πτωχείαν δὲν δύνανται νὰ συστήσωσι και διατηρήσωσιν ἰδιαίτερον δημοτικὸν σχολεῖον.

[...] Ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ διδῇ ἀπὸ τὸ ρηθὲν ταμεῖον και βοηθείας εἰς ὅποιονδήποτε δήμον.

Ἄρθρ. 60. Καὶ ἰδιῶται ἔχουν δικαίωμα νὰ συνιστῶσιν, εἴτε μόνον εἴτε και μετ' ἄλλων, δι' ἰδίων ἐξόδων σχολεῖον, ἢ παιδοτροφεῖον, ἢ ἄλλο τι διδαστήριον. Πρὸς τοῦτο ὁμως θέλουν ζητεῖ τὴν ἄδειαν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ ἄδεια αὕτη θέλει δίδεσθαι πάντοτε, ὁσάκις, κατὰ τὴν γνωμοδότησιν του Νομάρχου, δὲν ὑπάρχει τι τὸ καλῶν ὡς πρὸς τὴν ἰκανότητα και τὴν ἠθικότητα του συνιστῶντος ἢ τῶν συνιστῶντων τὸ κατὰστημα, και ὁσάκις δι' ἀποδεικτικῶν καταφαίνεται ὅτι ὑπάρχουν τὰ πρὸς σύστασιν και διατήρησιν αὐτοῦ μέσα.

Ἄρθρ. 63. Τὰ ἰδιαίτερα σχολεῖα ἢ παιδοτροφεῖα, και οἱ ἰδιαίτεροι διδάσκαλοι ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν ὑπερτάτην ἐποπτεῖαν τῆς Κυβερνήσεως και τῶν διαφόρων ἐπιθεωρητικῶν ἐπιτροπῶν τῶν σχολείων, ὡς και τὰ λοιπὰ δημοτικὰ σχολεῖα, [...] και χρεωστοῦν νὰ ὑπόκεινται εἰς τὰς γενικὰς περὶ σχολείων διατάξεις και ὁδηγίας.

Ἄρθρ. 65. Διὰ νὰ κατορθωθῇ ἡ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνέγερσις δημοτικῶν σχολείων εἰς ἕκαστον δήμον, θέλει συσταθῆ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κυβερνήσεως ἐν διδασκαλεῖον ἢ διδασκαλοδιδασκῆριον (Schullehrerseminarium).

Τὸ διδασκαλεῖον τοῦτο σύγκειται ἀπὸ ἑνα Διευθυντὴν και δύο Καθηγητὰς (professeurs) τοῦλάχιστον, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἐξ ἅπαντος πρέπει νὰ εἶναι ἱερωμένος.

Οἱ διδάσκαλοι διορίζονται κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας παρά του Βασιλέως, και παρά του Βασιλέως μόνον δύνανται νὰ λάβουν τὴν ἄφεσίν των.

Ἄρθρ. 67. Πλησίον του Διδασκαλείου θέλει συσταθῆ και σχολεῖον Πρότυπον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἐν τῷ Διδασκαλεῖῳ θέλουν γυμναζεσθαι πρακτικῶς τὸ σχολαρχεῖν.

Τὸ δημοτικὸν τῆς πρωτεύουσης σχολεῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον. [...]

Ἄρθρ. 68. Ἄν εἶναι δυνατόν νὰ συντεθῇ τὸ Διδασκαλεῖον με ἐν σχολεῖον κορασιῶν, τότε τὸ σχολεῖον τοῦτο θέλει χρησιμεύει ἐπίσης ὡς πρότυπον, πρὸς γύμνασιν τῶν διδασκαλισσῶν.

Ἄρθρ. 70. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου εἶναι ἐνταυτῷ καὶ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς ὄλων τῶν ἐν Ἑλλάδι δημοτικῶν σχολείων, ἔχων ἐπομένως καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν γενικὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ὑπαγόμενος κατὰ τοῦτο εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας. [...]

Ἐν Ναυπλίᾳ, τὴν 6/18 Φεβρουαρίου 1834

1835

18. ΕΙΣ 15 ΕΤΗ

*Διάταγμα «περὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἡλικίας εἰς τὸ θῆλον γένος διὰ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα»
τῆς 10/22 Ἰουλίου 1835*

Ἡ πρότασις τῆς Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν [...] τοῦ νὰ διορισθῇ ὁ ἐλάχιστος ὅρος τῆς ἀπαιτουμένης ἡλικίας διὰ τὸ ἐπάγγελμα τῶν διδασκαλισσῶν εἰς 15 ἔτη, ἐγκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος.

1836

19. ΙΔΕΑ ΕΧΟΥΣΑ ΤΙ ΤΟ ΕΥΓΕΝΕΣ

Ὁ Ραγκαβῆς, σὲ μεγάλη ἡλικία, ἀναθυμᾶται στὰ Ἀπομνημονεύματά του πῶς ἔγιναν καὶ πῶς δὲν ἔγιναν μερικὰ πράγματα στὴν Ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσιν

[...] Καὶ ραγδαία μὲν τότε¹ ἐπῆλθον αἱ προσωπικαὶ μεταρρυθμίσεις, ἐγὼ ὅμως δὲν εἶχον παυθῆ, καὶ τὴν ἐπαύριον ἡμῖν εἰς

1. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Μάουρερ, στὶς 31 Ἰουλίου 1834.

τὸ γραφεῖον μου, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ κ. Σχινᾶς, ἐν ἐνεργείᾳ καὶ αὐτὸς ἔτι διατελῶν¹, καὶ μοὶ ἐνεχειρίσειε διάταγμα φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ κόμητος Ἄρμανσπέργου, ἀσθηρότατα δ' ἐλέγγων τὸν ὑπουργὸν ὅτι δὲν ἐφρόντισε μέχρις ἐκείνου περὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ἐκπαίδευσως, καὶ διατάττον αὐτὸν νὰ πράξῃ τοῦτο ἀνυπερθέτως. Μὲ ἠρώτησε δὲ ὁ κ. Σχινᾶς τί φρονῶ περὶ τούτου, καὶ τῷ εἶπον ὅτι οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι ἦν πρόδρομος, ὅλας ἀτοπος βεβαίως, τῆς παύσεώς του· διότι, πλὴν τῆς λίαν ἀνοικείου τραχύτητος τῶν ἐκφράσεων, ἦν καὶ αὐτόχρομα ἀδικαιολόγητον, καθ' ὅσον ὁ κόμης Ἄρμανσπέργης δὲν ἠγνοεῖ ὅτι τὰ τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ἐκπαίδευσως εἶχεν ἐπιφυλάξει εἰς ἑαυτὸν, ὡς μέλος τῆς Ἀντιβασιλείας, ὁ κ. Μάουρερ, καὶ οὐχὶ ἐπαφήσει εἰς τὸν ὑπουργόν. Καὶ ἡ μὲν δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶχε πρό καιροῦ ἤδη ὀργανισθῆ διὰ νόμου διαρκῶς ἔκτοτε ἰσχύοντος², καὶ διηυθύνετο τότε ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ Κόρη³, ὃν ἀποθανόντα διεδέχθη ὁ Ι. Κοκκῶνης καὶ τοῦτον μετὰ τινα ἔτη ὁ Σκ. Βυζάντιος. Διὰ δὲ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν συνῆγεν ὁ Μάουρερ ὕλην καὶ πληροφορίας ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, ἃς μὴ προφθάσας νὰ συμπληρώσῃ καὶ συναρμολογήσῃ, συμπιπέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐξέδωκεν ἔπειτα εἰς τὸ δίτομον σύγγραμμά του περὶ Ἑλλάδος⁴. [...]

Τῷ ὄντι δὲ ὡς προεῖπον τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τὴν 8/20 Αὐγ. ἦλθεν ἡ παύσις τοῦ κ. Σχινᾶ, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἐδικὴ μου, καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτοῦ διὰ τοῦ κ. Ι. Ρίζου. [...]

Ὁ νέος ὑπουργὸς λοιπόν, ὁ κ. Ρίζος, εὐρῶν τὸ τελευταῖον διάταγμα, τὸ αὐστηρὸν καὶ ἄδικον ἐκεῖνο, ὃ εἶχε πεμφθῆ πρὸς τὸν κ. Σχινᾶν, καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν σπουδὴν μεθ' ἧς ἀπητεῖτο αὐτοῦ

1. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαίδευσως ἀπὸ τῆς 12 Ὀκτωβρίου 1833.

2. Βλ. τ. 17.

3. Πρόκειται γιὰ τὸν Γερμανὸ Dr. Christian Ludwig Korck (1800-1842), ὁ ὅποιος ἦρθε στὴν Ἑλλάδα τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1828 ὡς μέλος τῆς ἱεραποστολῆς τῆς Church Missionary Society. Ἐνδιαφέρθηκε ιδιαίτερα γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ θέματα, βοήθησε στὴν ἰδρυση τοῦ «Φιλελληνικοῦ» Σχολείου τῆς Σύρας, καὶ τελικὰ—ἀφοῦ διέκοψε τὶς σχέσεις του μετὰ τὴν C.M.S.—διορίσθηκε Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1834. Τὴν ἀπόλυση του ἀπὸ τῆς θέσης αὐτῆς προκάλεσε ἡ ἀντίδραση τῶν καθηγητῶν τοῦ Διδασκαλείου καὶ ἄλλων παραγόντων.

4. Πρόκειται γιὰ τὸ τρίτομ «Das griechische Volk» τοῦ ὁποίου οἱ δύο πρώτοι τόμοι (ὁ τρίτος περιέχει κυρίως ἐπίσημα ἔγγραφα κλπ.) μεταφράσθησαν ἑλληνικὰ (Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς) τὸ 1943 ἀπὸ τοὺς Χ. Πράτσικα καὶ Ε. Καραστάθη.

20. ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΕΡΑΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ

Διάταγμα «περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ Γυμνασίων» (βλ. καὶ τ. 19)

[...]. Ἄρθρ. 1. Διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐπιστημονικὴν, καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ πανεπιστήμιον μετάβασιν ἀπαιτουμένην, προσέτι δὲ καὶ διὰ τὸν κοινωνικὸν βίον ἀναγκαιοτάτην ἐκπαίδευσιν, θέλουσιν ὑφίστασθαι τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν τὰ γυμνάσια.

Α' Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων

Ἄρθρ. 2. Πρώτιστος σκοπὸς τῶν ἑλληνικῶν σχολείων εἶναι νὰ προετοιμάζουσιν διὰ τὰ γυμνάσια, καὶ κατ' αὐτὸν συμμορφοῦται τὸ ἀντικείμενον, ἢ ἔκτασις, καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας· ἀλλὰ συγχρόνως ἢ ἐν αὐτοῖς ἐκπαίδευσιν πρέπει νὰ ἀποτελεῖ καὶ αὐθύπαρκτόν τι ὅλον, ὡς πρώτην μὲν θεωρούμενον βαθμίδα τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς παῖδας κατάλληλον, ὅσοι δὲν θέλουσιν μεταβῆ εἰς τὰ γυμνάσια, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἀμέσως εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, ἢ εἰς θέσιν, μὴ ἀπαιτούσαν ἐκπαίδευσιν γυμνασίου καὶ πανεπιστημίου.

Ἄρθρ. 3. Ἐκαστὸν ἑλληνικὸν σχολεῖον σύγκειται ἀπὸ τρεῖς τάξεις, ἀλλὰ δυναμένας κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ περιορισθῶσι καὶ εἰς δύο μόνως. Ὅπου ὑφίστανται γυμνάσια, τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα θέλουσιν πάντοτε εἶσθαι μετ' αὐτῶν συνενωμένα.

Ἄρθρ. 14. Καθ' ἐκάστην καθημερινὴν προηγεῖται τῆς διδασκαλίας προσευχὴ, συνισταμένη εἰς ὕμνον ψαλλόμενον, εἴτε ὑφ' ὅλων ὁμοῦ τῶν μαθητῶν εἰς μίαν γενικὴν αἴθουσαν, εἴτε ὑφ' ἑκάστης τάξεως εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς αἴθουσαν τῆς παραδόσεως. Τὰς δὲ Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς χρεωστοῦν οἱ μαθηταὶ νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς προσδιωρισμένην τινὰ ἐκκλησίαν.

Αἱ παραδόσεις ἄρχονται τὸ μὲν θέρος ἀπὸ 7 πρὸ μεσημβρίας, καὶ 3 μετὰ μεσημβρίαν, τὸν δὲ χειμῶνα ἀπὸ 8 πρὸ μεσημβρίας, καὶ 2 μετὰ μεσημβρίαν· Τετράδην καὶ Σάββατον δὲν ὑπάρχουσιν μαθήματα μετὰ μεσημβρίαν. Εἰς τὸ διάστημα τῶν ὥρων τῆς ἀναπαύσεως καὶ

τῶν ἡμερῶν τῆς διακοπῆς, οἱ μαθηταὶ δίδονται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν διδασκάλων εἰς γυμναστικάς καὶ ἄλλας ἀσκήσεις. Ἐπὶ τούτῳ θέλει παρασκευάζεσθαι ἀνηκόντως ἐντὸς τοῦ καταστήματος [=κτηρίου] τοῦ σχολείου, ἢ καὶ ἀλλαγῆς τόπος τις.

Μόνον τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς δύναται νὰ διαρκῆ 2 ὥρας κατὰ συνέθειαν, τὰ δὲ ἄλλα μίαν καὶ μόνην. Τὸ μάθημα τῆς λατινικῆς θέλει γίνεσθαι πάντοτε πρὸ μεσημβρίας κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν, διὰ νὰ δύναται οἱ μὴ ἀκροώμενοι αὐτοῦ ν' ἀναχωροῦν οἴκαδε¹.

Ἄρθρ. 17. Τὸ σχολειακὸν ἔτος διὰ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἄρχεται τὴν 3/15 Σεπτεμβρίου, λήγει δὲ ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐξαμηνία τὴν 15/27 Φεβρουαρίου· ἡ δευτέρα ἐξαμηνία ἄρχεται τὴν 1/13 Μαρτίου, καὶ λήγει τὴν 3/15 Ἰουλίου.

Ἄρθρ. 18. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων σημειουμένων διακοπῶν, θέλουσιν διακόπτεσθαι τὰ μαθήματα μόνως τὰς Κυριακὰς, καὶ τὰς διὰ διατάγματος ὀρισμένας ἑορτὰς.

Ἄρθρ. 19. Εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα μόνον τοιοῦτοι παῖδες γίνονται δεκτοί, ὅσοι κατὰ τακτικὰς ἀποδείξεις τῶν σχολείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφοίτων, ἔχουσιν τὰς ἀναγκαῖας προκαταρκτικὰς γνώσεις τῶν ὅσα διδάσκονται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, καὶ διαγωγὴν ἀμειπτόν.

Ἄρθρ. 24. Τὴν τελευταίαν ἐβδομάδα ἐκάστης ἐξαμηνίας θέλουσιν γίνεσθαι δημόσιοι ἐξετάσεις· πρὸ δὲ τῶν ἐξετάσεων θέλουσιν ἐπαναλαμβάνεσθαι ὅσον τὸ δυνατόν συντόμως τὰ εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐξαμηνίας διδασχθέντα. Ἡ μετὰ τὴν δευτέραν ἐξαμηνίαν ἐξετάσεις εἶναι συγχρόνως γενικὴ ἐξέτασις δι' ὅλον τὸ ἔτος. [...]

Ἄρθρ. 27. Ὁ προβιβασμὸς εἰς ἀνωτέρας τάξεις προσδιορίζεται κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων· ἀπαγορεύεται μετὰ πάσης αὐστηρότητος ὁ προβιβασμὸς τῶν μὴ ἐχόντων τὴν ἀνήκουσαν ἱκανότητα μαθητῶν, οἵτινες χρεωστοῦν ν' ἀκούσουν ἐκ νέου τὰ μαθήματα τῆς αὐτῆς τάξεως, εἰς ἣν εὐρίσκοντο τὸ προλαβόν ἔτος. Ὁ δὲ μίαν τάξιν ἐπαναλαβὼν, χωρὶς νὰ κατασταθῆ προβιβασμοῦ ἄξιος, ἀποπέμπεται τοῦ σχολείου.

Ἄρθρ. 39. Ὁ διορισμὸς τῶν διδασκάλων εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα γίνεται ἀπὸ τὴν Γραμματείαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἀφοῦ λάβῃ τὴν Ἡμετέραν ἔγκρισιν, ἀλλ' οὐδεὶς ὑποψήφιος προτείνεται

ὅταν ὑπάρχουν ἀμφιβολίαί περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς θρησκευτικότητος αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 42. Εἰς ἕκαστον μέρος, ὅπου ὑπάρχει ἑλληνικὸν σχολεῖον, θέλει συστηθῆ ἑφορεία, ὑποκειμένη ἀμέσως εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείαν.

Ἄρθρ. 43. Ἡ ἑφορεία θέλει συνίστασθαι ἀπὸ τὸν διοικητῆν, ὡς πρόεδρον, ἕνα πεπαιδευμένον κληρικόν, ἢ ἕνα ὑπάλληλον τοῦ τόπου ἐκεῖνου, τὸν δήμαρχον, καὶ δύο ἀπὸ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον διοριστέους δημότας.

Εἰς μέρη ὅπου διοίκησις δὲν ὑπάρχει, ἡ προεδρία ἀνατίθεται εἰς τὸν δήμαρχον.

Ἄρθρ. 44. Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ διδάσκαλοι τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου δὲν δύνανται νὰ εἶναι καὶ μέλη τῆς ἑφορείας.

Ἄρθρ. 45. Τὰ μέλη τῆς ἑφορείας θέλουν παρευρίσκεσθαι εἰς τὰς γενομένας ἐπισκέψεις τῶν σχολείων καὶ εἰς τὰς ἐξετάσεις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν διάρκειαν.

Ἄρθρ. 46. Ἡ ἑφορεία συνέρχεται κατὰ τριμηνίαν κατὰ πρόσκλησιν τοῦ προέδρου τῆς εἰς τακτικὰς συνεδριάσεις, καὶ συσκέπτεται περὶ συντηρήσεως καὶ βελτιώσεως τοῦ ὑπ' αὐτὴν εὑρισκόμενου σχολείου.

Ἄρθρ. 60. Διὰ νὰ πληροφορηθῆ ἡ Κυβέρνησις περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τοῦ διδακτικοῦ σχεδίου τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς πειθαρχίας εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, θέλουν γίνεσθαι κατ' ἔτος ἐπισκέψεις αὐτῶν καθ' ὅλους τοὺς νομούς, συμπιπτούσας καθ' ὅσον τὸ δυνατόν μετὰ τὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

Αἱ ἐπισκέψεις αὗται ἀνατίθενται εἰς τοὺς γυμνασιάρχας τῶν πλησιέστερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα κειμένων γυμνασίων, λαμβάνοντας περιοδείας ἀποζημίωσιν.

Ἄλλ' ἂν τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον εἶναι συνδεδεμένον μετὰ γυμνάσιον ὁ στελλόμενος διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοῦτο, ἐπισκέπτεται καὶ ἐκεῖνον συγχρόνως.

Ἄρθρ. 63. Ἡ διοίκησις θέλει ἐπίσης ἀσκεῖ τὴν νομίμως εἰς αὐτὴν ἀνήκουσαν ἀνωτάτην ἐπιτήρησιν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων.

Β' Περὶ τῶν Γυμνασίων

Ἄρθρ. 64. Σκοπὸς τοῦ γυμνασίου εἶναι ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα προκαταρκτικῆς ἐκπαιδεύσεως καθ' ὅλους τοὺς κλάδους, καὶ κυρίως ἡ προπαρασκευὴ τῶν μαθητῶν ὅσοι μέλλουν νὰ σπουδάσωσιν ἀνωτέρας ἐπιστήμας εἰς τὸ πανεπιστήμιον.

Ἄρθρ. 65. Τὸ γυμνάσιον πληρὲς ὄν συγκροτεῖται ἀπὸ 4 τάξεις, ὡστε ἡ εἰς τὸ πανεπιστήμιον μετὰβασις ἀπὸ τὴν τετάρτην μόνον τάξιν δύναται νὰ γίνῃ.

Ἄρθρ. 66. [...] Εἰς ἕκαστον γυμνάσιον θέλουν διορίζεσθαι πέντε καθηγηταί, δηλ. εἰς διὰ τὴν μαθηματικὴν εἰς ὅλας τὰς τάξεις, καὶ τέσσαρες διὰ τὰ λοιπὰ μαθήματα, οὕτως, ὡστε εἰς δύο νὰ εἶναι ἀνάτεθειμένη ἡ διδασκαλία τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς φιλολογίας αὐτῶν, εἰς ἕνα ἢ γαλλικὴ, ἢ ἱστορία καὶ γεωγραφία, καὶ εἰς ἕτερον ἢ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, φυσικῆς χημείας, ἀθροπολογίας καὶ φιλοσοφίας· προσδιορίζοντων ὅμως πάντοτε ἀκριβέστερον τὰ περὶ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως τῶν ἐγκρίσει τῆς Γραμματείας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐκάστοτε ἐκδοτέων προγραμμάτων τῶν μαθημάτων.

Ἄρθρ. 76. Ἡ εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ γυμνασίου ἀνήκουσα ἀνωτέρα θρησκευτικὴ διδασκαλία χορηγεῖται εἰς αὐτοὺς ὑφ' ἐνὸς τῶν καθηγητῶν, ἂν ὑπάρχη τοιοῦτος ἔχων τὰς ἀνηκούσας γνώσεις· εἰδὲ μὴ ἀπὸ ἕνα εἰς τὴν πόλιν τοῦ γυμνασίου κατοικοῦντα πεπαιδευμένον ἱερέα, λαμβάνοντα [...] ἀντιμισθίαν κατὰ μῆνα.

Ἐκάστη ἡμέρα ἄρχεται μετὰ τὴν αὐτὴν προσεχῆν ὡς καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ ἕκαστος μαθητῆς ὑποχρεοῦται νὰ φοιτᾷ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς εἰς ὠρισμένην τινὰ ἐκκλησίαν.

Ἄρθρ. 80. Τὰ μαθήματα θέλουν παραδίδεσθαι 24 ὥρας καθ' ἑβδομάδα. [...]

Τὰ μαθήματα θέλουν ἄρχεσθαι τὸ μὲν θέρος περὶ τὴν ἑβδόμην, τὸν δὲ χειμῶνα περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν πρὸ μεσημβρίας. Μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν τὸ μὲν θέρος περὶ τὴν τρίτην, τὸν δὲ χειμῶνα περὶ τὴν δευτέραν.

Ἄρθρ. 81. Τὸ σχολειακὸν ἔτος διαιρεῖται εἰς τὰ γυμνάσια, ὡς καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα.

Ἄρθρ. 85. Ἡ παραδοχὴ εἰς τὰ γυμνάσια ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐξετάσιν γενομένην πρὶν τῆς ἀρχῆς τοῦ σχολειακοῦ ἔτους [...] διὰ τοὺς ἀπαιτοῦντας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὸ καὶ εἴτε ἐξ ἑλληνικῶν,

εἶτε ἐξ ἰδιωτικῶν σχολείων ἐξερχομένους.

Ἄρθρ. 88. Ὁ μὴ φανείς ὡς κατέχων τὰς ἀπαιτούμενας γνώσεις τῶν εἰς τὰ ἑλληνικά σχολεῖα διδασκομένων μαθημάτων, δὲν γίνεται δεκτὸς εἰς τὸ γυμνάσιον. [...]

Ἄρθρ. 109. Ὁ γυμνασιάρχης συνεννοούμενος μετὰ τῶν λοιπῶν καθηγητῶν θέλει συντάττει κανονισμοὺς ἀναλόγους μὲ τὰς ἀνάγκας τῶν μαθητῶν, καὶ τὰς σχέσεις τοῦ τόπου ἢ τοῦ καταστήματος [=κτηρίου] ὑποχρεούσας δὲ τοὺς μαθητὰς εἰς τήρησιν τακτικοῦ τρόπου ζωῆς, καὶ θέλει τοὺς ἐφαρμόζει λαβῶν τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐπι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας¹.

Ἄρθρ. 111. Καὶ τὰ γυμνάσια θέλουν ἐπισκέπτεσθαι κατ' ἔτος ἐπιτροπαὶ ἐκλεγόμεναι ἀπὸ τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μεταξὺ τῶν καθηγητῶν τῆς σχολῆς τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν [τοῦ Πανεπιστημίου]². [...]

Ἄρθρ. 112. Χρέος τοῦ ἀνήκοντος διοικητοῦ εἶναι νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τοῦ γυμνασίου κατὰ τὰ ὑπάρχοντα διατάγματα.

Ἄρθρ. 114. Ἰδιαιτέραν διδασκαλίαν σκοποῦν ἔχουσαν νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν δημοσίαν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, καὶ τῶν γυμνασίων καὶ ὄχι ἀπλῶς νὰ βοηθῇ τὰ δημόσια ταῦτα κατὰστήματα δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ οὐδεὶς ἄνευ ἀδείας τῆς ἐπι τῶν Ἐκκλησιῶν Γραμματείας ἐκτὸς τῶν δημοσίων διδασκάλων εἰς τὰ ἄνω ρηθέντα κατὰστήματα, τῶν βοηθῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὑποψηφίων, ὅσοι ἔχουν τὴν ἀδειαν ν' ἀσκῶνται πρακτικῶς.

Ἄρθρ. 115. Ὅπου ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐσύστησεν ἑλληνικὸν σχολεῖον, δύναται δῆμοι ἢ ἰδιῶται νὰ συστήσωσι τοιοῦτον, ἢ καὶ τάξεις τινὰς γυμνασίου ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων.

Ἄλλ' ὁ ὄργανισμὸς αὐτῶν χρεωστῆ νὰ εἶναι κατὰ πάντα ὁμοίομορφος μὲ τὸν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων τοῦ κράτους καὶ τὸν τῶν ἀντιστοιχοῦσῶν τάξεων τοῦ γυμνασίου, τόσον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ὅσον καὶ τὰς ἀπαιτούμενας ἀπ' αὐτὸν ἰδιότητας καὶ πρὸς τὴν διάταξιν τῶν μαθημάτων καὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων.

Ἄρθρ. 116. Διὰ σύστασιν ἰδιωτικοῦ διδακτικοῦ καταστήματος προσδιορισμένου ν' ἀντικαταστήσῃ ἑλληνικὸν σχολεῖον ἢ γυμνάσιον ἀπαιτεῖται ἡ ἔγκρισις τῆς ἐπι τῶν Ἐκκλ. Γραμματείας, διδομένη ἀφοῦ ἐρωτηθῇ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ καὶ ἀκουσθῇ ἡ γνώμη τοῦ ἀνή-

1. Βλ. καὶ τ. 44.

2. Βλ. τ. 22α, ἄρθρο 2.

κοντος γυμνασιάρχου εἰς τὸν ὁποῖον θέλει ἀνατίθεσθαι ἡ ἄμεσος αὐτοῦ ἐπιτήρησις.

Ἄρθρ. 118. Οἱ διδάσκαλοι τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, ἢ καθηγηταὶ τῶν γυμνασίων, ὅσοι μετὰ δεκαετὴ ἄμεμπτον καὶ λυσιτελεῖ ὑπηρεσίαν κατέστησαν ἀκουσίως ἀνίκανοι εἰς τὸ νὰ ὑπηρετήσωσι, θέλουν λαμβάνει σύνταξιν, τὴν δὲ δευτέραν δεκαετίαν τὸ ἥμισυ, τὴν τρίτην δεκαετίαν τὰ $\frac{2}{3}$, τὴν δ' τὰ $\frac{4}{5}$ καὶ τὴν πέμπτην ὀλόκληρον τὸν μισθὸν τῶν ὡς σύνταξιν μέχρις ὅτου τεθῶσι καὶ αὐθις εἰς ἐνέργειαν ἢ ἂν τοῦτο δὲν συμβῇ πλέον, διὰ βίου.

Ἄρθρ. 119. Διὰ τὰς χήρας, ἢ ὀρφανὰ τῶν ἀποθανόντων διδασκάλων καὶ καθηγητῶν θέλει συστηθῆ ἰδιαιτέρον ταμεῖον συντάξεων. Εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο δίδονται ὡς προικοδοτήσις.

α) Τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς τῶν μαθητῶν συνιστάμενον διὰ μὲν τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον εἰς 3, διὰ δὲ τὸ γυμνάσιον εἰς 5 δρ. δι' ἕκαστον¹.

β) Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποδεικτικοῦ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν μαθημάτων συνιστάμενον διὰ μὲν τὰ ἑλλ. σχολεῖα ἐκτὸς τοῦ χαρτοσήμου εἰς 1, διὰ δὲ τὰ γυμνάσια εἰς 3 δραχ.

γ) 2% συνεισφορά ἀπὸ τὸν τακτικὸν μισθὸν τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν.

δ) Ἄγαθοεργοὶ συνεισφοραὶ.

ε) Τὰ πειθαρχικὰ πρόστιμα τὰ εἰσπραττόμενα ἀπὸ τοὺς διδασκάλους.

ς) Αἱ συνεισφοραὶ τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρ. 123. Ἐκτὸς τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν διατάξεων περὶ διδακτικῶν βιβλίων διατάττεται, ὥστε τὰ πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἀνάγνωσιν βιβλία εἰς τὰ ἑλλην. σχολεῖα καὶ γυμνάσια, νὰ εἶναι ἐντελῶς ὁμοίομορφα διὰ τοῦτο τὰ πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἀνάγνωσιν εἰς τὰ ἑλλην. σχολεῖα καὶ γυμνάσια εἰσαχθησόμενα βιβλία, συμφώνως μὲ τὸ παρὸν σχέδιον, θέλουν προσδιορισθῆ ἄμέσως [...] καὶ δημοσιευθῆ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. [...]

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Δεκεμβρίου 1836 (12 Ἰαν. 1837)

21. ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Διάταγμα «περὶ ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν». Ἀπὸ τὸ σχολεῖο αὐτὸ «ὕστερα ἀπὸ προοδευτικὴν ἐξέλιξιν ἑκατὸ χρόνων, προέκυψε τὸ σημερινὸν Ἴδρυμα τῶν ἀνωτάτων τεχνικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν σπουδῶν» (βλ. τ. 19)

Θεωροῦντες τὴν ἐπίρροιαν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἔχει εἰς τὸν πολιτικὸν βίον ἐν γένει.

Ἐκτιμῶντες τὰς ἱστορικὰς ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι εἰδικῶς ὡς πρὸς τοῦτο συνδεδεμένοι μετὰ τὴν Ἑλλάδα,

Κανονίσαντες ἤδη πλέον τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν διὰ διατάγματος.

Προσδιορίζομεν ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἡμετέρας ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματειῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως, ἀκούσαντες καὶ τὴν γνώμην τῶν Ὑπουργείων τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῶν Στρατιωτικῶν τὰ ἐφεξῆς.

1) Θέλει συστηθῆ τῶρα πλέον εἰς Ἀθήνας σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον θέλουσι διδάσκεισθαι τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς ἑορτάς, ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ μορφωθῶσιν ὡς ἀρχιτεχνίται (μαῖστορες) εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν.

2) Ἡ διδασκαλία γινομένη δωρεὰν εἰς τοὺς μαθητευομένους εἰς τὴν σχολὴν ταύτην θέλει συνίστασθαι εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας οἱ μαθητευόμενοι ἀπέκτησαν ἤδη εἰς τὰ σχολεῖα, διὰ τῆς λύσεως προβλημάτων, εἰς τὴν ὁδηγίαν νὰ σχεδιάζωσι μετὰ γραμμῆς ἀπλᾶς οἰκοδομᾶς καὶ στήλας, εἰς τὴν κατωτέραν ἀριθμητικὴν μέχρι τῆς ἐξαγωγῆς τῆς τετραγωνικῆς καὶ κυβικῆς ρίζης, εἰς τὴν γεωμετρίαν διὰ νὰ δύνανται νὰ καταμετρῶσιν καὶ ἐπαριθμῶσιν ἀπλᾶς ἐπιφανείας καὶ κανονικὰ σώματα, περισσότερον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τεχνολογίαν, τὴν περὶ οἰκοδομῆς διδασκαλίαν, εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν φυσικὴν καὶ χημείαν, καθ' ὅσον αὕτη δηλαδὴ ἐφαρμόζεται εἰς ἀρχιτεκτονικὴν τέχνην.

3) Ἡ διδασκαλία θέλει γίνεσθαι ἀπὸ τὸν διδάσκαλον τῆς ἰχνογραφίας τοῦ γυμνασίου τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἀρχιτεκτονικοῦ τμήματος, ἢ τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς πόλεως, τὸν ἐπιθεωρητὴν τῆς συλλογῆς τῶν σχεδίων, ἔπειτα καὶ ἀπὸ ἄλλους ἄνδρας περαι-

δευμένους κατὰ τὰς ἀρμοδίους μαθήσεις, μετὰ ἀνάλογον ἀντιμισθίαν.

6) Διὰ τὴν ἀνωτέραν διδασκαλίαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, θέλουσι δώσει τὴν ἀναγκαίαν εὐκαιρίαν τὸ τε στρατιωτικὸν σχολεῖον καὶ τὸ συστηθησόμενον Πανεπιστήμιον [...]

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Δεκεμβρίου 1836 (12 Ἰανουαρίου 1837)

22. ΕΝΤΕΛΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ἀπὸ τὸ Διάταγμα τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 (τὸ ὁποῖο δὲν ἐπικυρώθηκε ἀπὸ τὸν Ὁθωνα) γιὰ τὴν ἱδρύσιν Πανεπιστημίου (βλ. τ. 19 καὶ 23α). Ἐδῶ σημειώνονται μερικὰ ἀπὸ τὰ ἄρθρα ποὺ δὲν ἔχουν ἀντιστοιχία μετὰ τὰ ἄρθρα τοῦ ὀριστικοῦ Διατάγματος (βλ. τ. 22α καὶ 23)

Ἄρθρ. 36. Ἐκαστος καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου, μετελθὼν πέντε ἔτη μετ' ἐπιμελείας καὶ ἐπιτυχῶς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα εἰς τὸ πανεπιστήμιον, μόνον δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως γίνεται ἐκπτώτος τῆς θέσεως αὐτοῦ ἢ ἀργός. Ἄν δὲ κατασταθῇ ἀνεπιτήδειος εἰς ὑπηρεσίαν καὶ γίνῃ ἀργός, λαμβάνει μετὰ τὸν ἀνωτέρω ρηθέντα καιρὸν, κατὰ μὲν τὴν πρώτην δεκαετίαν τῆς εἰς τὸ πανεπιστήμιον διαμονῆς αὐτοῦ τὸ ἥμισυ, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τὰ δύο τρίτα, κατὰ δὲ τὴν τρίτην τὰ τέσσαρα πέμπτα, καὶ κατὰ τὴν τετάρτην τὸ ὅλον τοῦ μισθοῦ τοῦ ὡς σύνταξιν, ἕως ὅτου τεθῆ καὶ αὐθις εἰς ἐνέργειαν, ἢ διὰ βίου, ἂν τοῦτο δὲν συμβῆ πλέον.

Ἄρθρ. 43. Καὶ ξένοι ἐπίσημοι λόγιοι δύνανται νὰ λάβουν θέσιν καθηγητοῦ εἰς τὸ πανεπιστήμιον διὰ τῆς ἡμετέρας ἐγκρίσεως, καὶ κατὰ συμφωνίας ἀναλόγους μετὰ τὰς πρὸς τοῦτο αὐτῶν ὠφελείας.

Ἄρθρ. 52. Εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ πανεπιστημίου ἐπικρατεῖ ἐντελής ἐλευθερία, ἀλλ' οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι χρεωστοῦν νὰ μὴ παρεκτρέπωνται ἀπὸ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὑπαγορευόμενα.

Ἄρθρ. 103. Ἰδίως δὲ ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς μαθητὰς

α) νὰ φθείρωσι τὰ προγράμματα τῶν ἀρχῶν τοῦ πανεπιστημίου

1842

26. ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΝΕΟΣ

Ἀπὸ τὴν πρώτη ἔκδοσιν τοῦ ἀναθεωρημένου «Ὁδηγοῦ»
τοῦ *I. Π. Κοκκῶνη* (βλ. καὶ τ. 72)

Περὶ καταλλήλου διδακτηρίου. [...] Τὰ παράθυρα πρέπει νὰ εἶναι μεγάλα, ἀνοιγμένα, τὸ ἐν ἄντικρυ τοῦ ἄλλου, εἰς τὰς δύο μεγαλύτερας παραλλήλους πλευρὰς τοῦ διδακτηρίου δύο μέτρα ἄνω τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ τοῦλάχιστον· οὕτω δύνανται νὰ φωτίζηται κάλλιον, καὶ ὁ ἀήρ κυκλοφορεῖ ἐλευθερώτερα. Ἐὰν δὲ τύχωσιν ἀνοιγμένα εἰς χαμηλότερον τοῦ εἰρημένου ὕψους τὰ παράθυρα, πρέπει νὰ βάλωνται μικρὰ παραπετάσματα ἔμπροσθεν τῶν πλησιεστέρων εἰς τὸ ἔδαφος ὑαλίων τοῦ παραθύρου, ἢ μαῦρον χαρτίον νὰ κολλᾶται ἐπ' αὐτῶν, ἢ ν' ἀλείφωνται μὲ κἀνὲν χρῶμα ὑπόλευκον, ἢ καὶ πλαισία σανίδων ν' ἀντικαθίστανται. [...]

Τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ ἔχη αὐτὴν περιτοιχισμένην, ὅπου γίνεται καὶ τὸ πρὸ τοῦ διδακτηρίου προαύλιον, ἔχον καὶ ἐν μέρος σκεπασμένον μὲ στέγην. Εἰς τὸ ἔστεγασμένον τοῦτο προαύλιον ἢ μεσαύλιον συνάζονται τὰ παιδιά, πρὶν ἀρχίσῃ ἢ παράδοσις τῶν μαθημάτων· καὶ αὐτοῦ ἐμποροῦν νὰ μὲνωσιν ἀκινδύνως καὶ ἐκεῖνα, ὅσων αἱ κατοικίαι εἶναι μακρὰν, κατὰ τὸν τῆς ἀναπαύσεως καιρὸν τὸν μεταξὺ τῆς πρωινῆς καὶ τῆς μετὰ μεσημβρίας παραδόσεως. Εὐθὺς ἐρχόμενοι οἱ μαθηταὶ θέτουσιν αὐτοῦ τὰ καλὰ τὰ ἐπάνω εἰς τὰ πέριξ καθίσματα, καὶ κρεμᾶσι καὶ τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς ἢ τὰ ἐπανωφόρια τῶν εἰς πασσάλους ἐμπηγμένους πέριξ τῶν τοίχων. [...]

Τὰ ἀναγκαῖα ἢ οἱ ἀπόκατοι, πρέπει νὰ εἶναι εἰς μέρος χωριστὸν τοῦ προαυλίου, ὄχι ὅμως πολὺ μακρὰν ὥστε νὰ μὴ φθάνῃ τὸ βλέμμα τοῦ διδασκάλου ἐκ τοῦ βήθρου, ὅστις καὶ ἀπὸ μέρος ἀπόκρυφον εἶναι καλὸν νὰ ἐμπορῇ νὰ παρατηρῇ μὴ τινες κακοῦθιαι πράσσωνται μέσα εἰς τοὺς ἀποπάτους, διότι τοιαῦται κακοῦθιαι, φθοροποιαὶ καὶ τῶν ἡθῶν καὶ τῆς ὑγείας τῶν μαθητῶν, γίνονται κατὰ δυστυχίαν εἰς τὰ ἀπροσέκτως διοικούμενα σχολεῖα. Πρὸς φύλαξιν ἐκ τῶν

τοιούτων ἢ θύρα τῶν ἀποπάτων κόπτεται εἰς τὸ κάτω μέρος ἕως 0,30 μ. ἄνω τοῦ καταφλίου, καὶ εἰς 1,60 μ. ὑψηλὰ ἀνοίγεται εἰς ῥόμβου σχῆμα ὀπῆ, 0,21 μ. ἔχουσα μῆκος ἐκάστης πλευρᾶς. [...]

Οἱ κατάλογοι, οἱ παραστήνοντες τὰς διαφόρους κατατάξεις τῶν μαθητῶν, κρεμῶνται εἰς τὸν τοῖχον ἄνωθεν τοῦ βήθρου, ὁμοῦ δὲ καὶ ὁ πίναξ τῆς τιμῆς καὶ ὁ μαῦρος πίναξ τῆς ἀτιμώσεως, περὶ τῶν ὀποιῶν θέλει γενῆ λόγος κατωτέρω. Αὐτοῦ προσέτι θέτονται τὰ ἐξῆς γνωμικὰ μὲ μεγάλα γράμματα, *Εἰς τόπος διὰ καθὲν πρᾶγμα*, καὶ *Καθὲν πρᾶγμα εἰς τὸν τόπον του*· *Ὅ,τι σὺ μισῆς, μὴ τὸ κάμῃς εἰς ἄλλον*.

Κατὰ πρόσωπον τῶν μαθητῶν καὶ ἄνω τῆς διδασκαλοκαθέδρας, ὑψηλὰ εἰς τὸν τοῖχον, κατασκευάζεται μία θυρὶς εἰς εἶδος εἰκονοστασίου, ὅπου θέτεται εἰκὼν τῆς Θεομήτορος ἢ τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, τῆς Μεταμορφώσεως ἢ τοῦ Παντοκράτορος. Πρέπει δὲ νὰ ἔχη μέγεθος ἀνάλογον μὲ τὰς τοῦ διδακτηρίου διαστάσεις· ὑποκάτω δ' αὐτοῦ τίθεται μὲ μεγαλογράμματον γράψιμον τὸ παράγγελμα· *Τὸν Θεὸν φοβοῦ*. Ἄντικρυ τοῦ εἰκονοστασίου, εἰς τὴν ἄπέναντι πλευρὰν, τίθεται εἰκὼν τοῦ Βασιλέως (ἢ προτομὴ αὐτοῦ γύψινος), ἔχουσα ὑποκάτω γεγραμμένον τὸ παράγγελμα· *Τὸν Βασιλέα τίμα*. Αὐτοῦ τίθενται καὶ τὰ παραγγέλματα· *Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ὅσον καὶ τὸν ἑαυτὸν σου*. — *Ἀγάπα τοὺς γονεῖς σου, τοὺς διδασκάλους σου, τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ τὴν Πατρίδα*. [...]

Περὶ διοργανισμοῦ τοῦ σχολεῖου. [...] Ἐκαστον σχολεῖον δημοτικόν, καλῶς διοργανισμένον, πρέπει νὰ περιέχῃ δύο τμήματα, τὸ ἐν κατώτερον καὶ τὸ ἕτερον ἀνώτερον. Εἰς τὸ πρῶτον διδάσκονται οἱ μαθηταὶ ἀλληλοδιδασκτικῶς τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὀνομάσαμεν τῶν κυρίων γνώσεων· οἷον τὴν Ἀνάγνωσιν, Γραφήν, Ἀριθμητικὴν, Γραμματικὴν, Γραμμικὴν Ἰχθυογραφίαν, καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Εἰς δὲ τὸ ἀνώτερον, προβιβαζόμενοι οἱ διελθόντες τὰ τοῦ κατωτέρου τμήματος μαθήματα, διδάσκονται, συνδιδασκτικῶς κατατεταγμένοι εἰς δύο ἢ τρεῖς τάξεις, τὰ λοιπὰ τῶν βοηθητικῶν γνώσεων τελειοποιούμενοι καὶ εἰς τὰ προειρημένα τοῦ κατωτέρου τμήματος. [...]

Περὶ πρωτοσχόλων. Οἱ πρωτόσχολοι εἶναι προσωρινοὶ βοηθοὶ τοῦ διδασκάλου, ἐκλεγόμενοι ὑπ' αὐτοῦ μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολεῖου, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὴν νοημοσύνην, τὴν ἰκανότητα

καὶ τὴν καλοῦθειαν. Οὗτοι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου διδάσκουσι τοὺς ὀλιγώτερον παρ' αὐτοῦ προωδευμένους συμμαθητάς των εἰς τινὰ μαθήματα, καὶ διδάσκονται πάλιν αὐτοὶ ἄλλοτε εἰς ἄλλα μαθητεύομενοι.

Εἶναι δὲ δύο βαθμῶν πρωτόσχολοι. Οἱ μὲν λέγονται γενικοὶ πρωτόσχολοι, διοικούντες καὶ ἐπιτηροῦντες ὅλον τὸ σχολεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου. Οἱ δὲ λέγονται μερικοὶ, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς ἀνωτέρω, καὶ ἐπιστατοῦντες ἢ διδάσκοντες μίαν τάξιν ἢ ἓν τμήμα τάξεως, ἢ μίαν χορείαν. [...]

Οἱ πρωτόσχολοι συντελοῦσιν ὅσον καὶ ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, καὶ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς πειθαρχίας καὶ εὐταξίας· ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι καλῶς γυμνασμένοι εἰς τὰ χρέη των καὶ νὰ ἐπαγρυπνῶνται αὐστηρότατα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. [...]

Περὶ καταστάσεων. Ἡ μέθοδος δίδει βοηθοὺς τοὺς πρωτοσχόλους εἰς τὸν διδάσκαλον, ὅχι διὰ ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὰ καθήκοντά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν ἀνακουφίῃ καὶ νὰ τὸν ἐνισχύῃ εἰς τὴν ἀκριβεστέραν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν. Βοηθούμενος εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ὑπηρεσίας λαμβάνει καιρὸν, ἀναλόγως τῆς ὁποίας ἔχει βοήθειαν, νὰ ἐκτελῇ ἀκριβεστέρον τὰ εἰς αὐτὸν ἀνατεθειμένα ἰδίως ἔργα, διότι οὕτω δύνανται νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν ὅλα τὰ διατεταγμένα, καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἀγρυπνον ἐπιτήρησιν αὐτοῦ εἰς πάντας καὶ εἰς πάντα, ὥστε νὰ κατορθῶνται ἡ ἀπαιτούμενη εὐταξία καὶ ἡ πρόοδος τοῦ σχολείου.

Ἀπὸ δὲ τὰ μᾶλλον συντείνοντα εἰς διατήρησιν τῆς καλῆς τάξεως εἶναι καὶ ἡ τακτικὴ τῶν καταστάσεων κράτησις· τοῦτο δ' εἶναι ἔργον ἴδιον τοῦ διδασκάλου, καὶ χρέος ἀπαραίτητον νὰ κρατῇ αὐτὰ τακτικὰ καὶ καθαρῶς γραμμένα. [...]

Ἐννέα, ἢ ἕξ κυρίως, κατάστιχα χρειάζονται εἰς πᾶν σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικόν, τὰ ὅποια κρατοῦνται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Παρεκτός τούτων εἶναι προσέτι καὶ κατάλογοι κατατάξεως.

Α' **Κατάστιχον** καταγραφῆς ἢ Γενικὸν μαθητολόγιον.

Εἰς αὐτὸ καταγράφονται ὅλοι οἱ γινόμενοι παραδεκτοὶ εἰς τὸ σχολεῖον μαθηταί, σημειουμένων εἰς χωριστάς στήλας τῶν ὀνομάτων, ἐπωνύμων καὶ τῆς ἡλικίας αὐτῶν, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τάξεων τῶν μαθημάτων, εἰς τὰς ὁποίας ἐλθόντες ἐδιωρίσθησαν. [...]. Εἰς τὴν στήλην τῶν

παρατηρήσεων σημειώνεται ἡ ἐποχὴ τῆς μεταβάσεως τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ ἀνώτερον τμήμα, ἢ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ὁ χαρακτήρ καὶ αἱ κλίσεις αὐτοῦ, ἡ τέχνη ἢ τὸ ἐπάγγελμα, τὸ ὅποιον ἀνεδέχθη, τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου ἢ τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὅποιον ἀπέλθε κτλ. [...]

Β' **Κατάστιχον** ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, Μηνιαῖοι κατάλογοι προσκλήσεως, κρατούμενοι ὑπὸ τῶν πρωτοσχόλων. Οἱ κατάλογοι οὗτοι, ὅκτω τὸν ἀριθμὸν ὄντες, χρησιμεύουν εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ σημείωσιν τῆς καθ' ἡμέραν παρουσίας τῶν μαθητῶν. [...]

Γ' **Κατάστιχον** τοῦ ἐκ τῆς προσκλήσεως προκίπτοντος. Τοῦτο μεταχειρίζεται ὁ διδάσκαλος διὰ νὰ καταγράψῃ τοὺς ἀναφερομένους ἀριθμοὺς ὑπὸ τῶν πρωτοσχόλων [...], οἵτινες τελειώνοντες τὴν πρόσκλησιν, ἔρχονται εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ λέγουσι· τόσοι παρόντες, τόσοι ἀπόντες, τὸ ὅλον τόσοι.

Δ' **Κατάστιχον** τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων. [...]

Ε' **Κατάστιχον** τῶν μαθητευσόμενων. Εἰς αὐτὸ, ἔχον σχῆμα ὁποιοῦνδήποτε, καταγράφονται τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον, ἢ ἡλικία, τὸ ἐπάγγελμα τῶν γονέων, ὁ βαθμὸς τῆς μαθήσεως καὶ ἡ κατοικία τῶν παιδιῶν, τὰ ὅποια παρουσιάζονται μὲν διὰ νὰ μαθητευθῶσι, δὲν ἔχει ὅμως τόπον ὁ διδάσκαλος διὰ νὰ τὰ δεχθῇ. [...]

Στ' **Κατάστιχον** τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ κατάστημα. [...]

Ζ' **Κατάστιχον** τῶν τιμωρουμένων. [...]

Η' **Κατάστιχον** τῶν βραβευομένων, ἢ βίβλος τιμῆς¹. [...]

Θ' **Κατάστιχον** τῆς διανομῆς τῶν βραβείων². [...]

Παρεκτὸς τῶν ἄνω εἰρημένων ἔχουσι χρέος οἱ διδάσκαλοι νὰ κάμνωσι κατὰ τὴν ἀ' ἐκάστου μηνὸς (διὰ νὰ πέμπωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν) καὶ ἄλλον κατάλογον εἰς εἶδος πίνακος ἀποδεικνύοντα τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται τὸ σχολεῖον των [...]. ὀνομάζεται δὲ ἔλεγχος τῆς μηνιαίας καταστάσεως τοῦ σχολείου. [...]

Παρεκτὸς τοῦ ἐλέγχου τῆς μηνιαίας καταστάσεως, κατὰ μῆνα πεμπομένου τακτικῶς, εἶναι διατεταγμένον νὰ πέμπῃ ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν διοίκησιν τὸν ἐξαμηνιαῖον ἔλεγχον τῆς προόδου τῶν μαθητῶν, καὶ ἕτερον τῆς τριμηνιαίας καταστάσεως τοῦ σχολείου. [...] Διὰ τούτου δὲ τοῦ τελευταίου ἐλέγχου δεικνύεται ἡ ὑλικὴ κατάστασις τοῦ σχολείου καὶ ἡ ἠθικὴ τῶν μαθητῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τὰ διὰ τὴν δι-

1. Γιά τοὺς καθημερινούς ἐπαίνους κλπ.

2. Γιά τὰ ἐτήσια βραβεῖα.

δασκαλίαν ἐξοδευόμενα. [...]

Περὶ βραβεύσεων καὶ ποινῶν. Τὸ καλύτερον τῆς ἀνατροφῆς σύστημα ἤθελεν εἶσθαι ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελε μεταχειρίζεσθαι τις γλυκεῖς καὶ ἡμέρους τρόπους, καὶ λόγους πρὸς τὸ πείθειν· ἀλλ' εἰς τὴν σημερινὴν τῶν ἡθῶν μας κατάστασιν, αὐτὰ τὰ μέσα εἶναι ἰκανὰ νὰ ὑποτάξωσι τὸν δυσήνιον χαρακτήρα τῶν παιδῶν εἰς τὴν εὐπειθειαν καὶ τὴν εὐταξίαν;

Γονέων διαφόρων τάξεων καὶ καταστάσεων παιδιά φοιτῶσιν εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα μας, ἔχοντα μόνον τὴν κατ' οἶκον ἀνατροφήν, ἣτις εἶναι διάφορος καὶ ἀνάλογος μετὰ τὰς γνώσεις καὶ μετὰ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν γονέων. Τὰ μὲν τῶν παιδιῶν εἶναι τρελοχαδευμένα ὑπὸ τῶν γονέων, κακῶς ὑπενδιδόντων εἰς ὅλας τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῶν· τὰ δὲ εἶναι ἀγριευμένα ἀπὸ ἄτοπον καὶ παράκαιρον αὐστηρότητα· καὶ ἄλλα πάλιν εἶναι συνηθισμένα νὰ μὴν ὑπακούωσι δι' ἄλλου τρόπου, εἰμὴ δι' ἀχρείων ὄνειδισμῶν καὶ ραβδισμῶν βαρβάρων.

Ἡ εἰς τὰ σχολεῖα διδομένη δημοσία ἀνατροφή πρέπει νὰ ἐπανορθῶσιν τὰ ἐλαττώματα τῆς κατ' οἶκον, καὶ ν' ἀναπληρῶσιν τὰς ἐλλείψεις αὐτῆς. Πρέπει νὰ τεθῶσιν αἱ ἀρχαὶ ἐνὸς συστήματος πειθαρχικοῦ, ἰκανοῦ ν' ἀναδεικνύῃ ἀνθρώπους ἡμέρους, φιλοτίμους, εὐτάκτους, εὐπειθεῖς, ἀγαπῶντας ἐν γνώσει τὸ καλὸν καὶ συμφέρον, καὶ ἀποφεύγοντας τὸ κακόν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σύστημα τοῦτο ἔχει νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς παιδιά ἀνήλικα, ἄκακα καὶ ἄγνωθα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ συνθεσθῶσιν εἰς ταύτας τὰς ἀρετάς, ἀπαιτεῖται σταθερὰ θέλησις, ἐπίμονος δραστηριότης καὶ σύντονος ἐπιτήρησις ἀπὸ μέρους τοῦ ἀναδεχομένου τὴν ἀνατροφήν αὐτῶν τῶν παιδιῶν, εἰς τὸ νὰ κάμῃ αὐτὰ διὰ τῆς προόδου τοῦ χρόνου ν' ἀποκτήσωσιν αὐτὰς τὰς καλὰς ἔξεις. [...]

Ἡ ἀμίλλα μεταξὺ τῶν μαθητῶν διεγείρεται, καὶ ἡ φιλοτιμία αὐτῶν κινεῖται διὰ τῆς ἐλπίδος τῶν βραβεύσεων καὶ τοῦ φόβου τῶν ποινῶν. Αἱ δὲ βραβεύσεις καὶ αἱ ποιναὶ διὰ τὰς ἔχουσιν καλὸν ἀποτέλεσμα πρέπει νὰ ἐνεργῶσι μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ ἢ ἐπὶ τοῦ σώματος· νὰ εἶναι δὲ καὶ τοιαῦτα, ὥστε αἱ μὲν νὰ μὴ καταστήνωσιν ἀλαζόνας, κούφους καὶ ὕβριστὰς τοὺς βραβευομένους· αἱ δὲ νὰ μὴ ἐξευτελίζωσιν ἢ ἀποζῶνῶσιν τοὺς τιμωρομένους. [...]

Ποιναί. [...]

ιε' — Εἰς τὰ βαρῆα ἁμαρτήματα εἶναι πρέπον προσέτι νὰ συνεθίζωνται τὰ παιδιά νὰ συστήνωσιν ἐν εἶδος κληρωτοῦ ἢ αἵρετοῦ δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον συγκροτεῖται ἀπὸ ἐξ πρωτοσχόλους, ἀπὸ 4 ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως τοῦ ἐγκαλουμένου, καὶ ἀπὸ τῶν διδασκάλων. Ὁ γενικός πρωτόσχολος ἐγκαλεῖ ἐκθέτων τὸ ἁμάρτημα· μετὰ τοῦτον ἀκούεται ἡ ἀπολογία τοῦ ἐγκαλουμένου, ὅστις τιμωρεῖται μετὰ τὴν ποινὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν θέλει καταδικασθῆ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἂν κριθῆ ἔνοχος. Ὅστις τῶν μαθητῶν εἶπη κἀνὲν ψεῦδος βαρῦ, ἢ συκοφαντίαν μετὰ σκοπὸν νὰ βλάψῃ ἄλλον, ἢ κλέψῃ τι τῶν συμβαθητῶν τοῦ ἢ τοῦ σχολείου, ἢ φέρῃ τι ἀξίον λόγου ἐκ τῆς πατρικῆς τοῦ οἰκίας, κάμνῃ δοσοληψίας ἀπηγορευμένας εἰς τὸ σχολεῖον, ἢ λέγῃ αἰσχρολογίας ἀσυγχωρήτους, ὁ τοιοῦτος δικάζεται κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον. [...]

Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ δικάζῃ καὶ νὰ καταδικάζῃ τοὺς σφάλοντας μαθητὰς πάντοτε εἰς τὸ τέλος τῆς παραδόσεως. Τοῦτον τὸν ὄρον χρεωστεῖ νὰ φυλάσῃ ἀπαρασαλεύτως· διότι οὕτω δύναται νὰ μὴ συναρπάξῃται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ βεβαιῶνεται, ἂν ὁ ἐγκαλούμενος τῷ ὄντι ἔσφαλεν, ἢ ἀδικῶς ἐγκαλεῖται, καὶ νὰ ἐνεργῇ μετὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἀπάθειαν, ἀμεροληψίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν.

Κανόνες τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν.

Ἐπαξ τῆς ἐβδομάδος, πρὶν γένῃ ἡ προσευχὴ τῆς μετὰ μεσημβρίαν παραδόσεως, ἀναγινώσκονται εἰς ἐπήκοον πάντων οἱ ἐξῆς τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν κανόνες, τοὺς ὁποίους ὅλοι χρεωστοῦν ἀπαρασαλεύτως νὰ φυλάσσωσιν.

Οἱ μαθηταὶ χρεωστοῦν·

α' — Νὰ ἔρχωνται καθημέραν ἀκριβῶς εἰς τὸ σχολεῖον κατὰ τὴν διωρισμένην ὥραν, τὸ πρῶν καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, εὐτάκτως καὶ ἡσύχως.

β' — Νὰ ἐμβαίνωσιν εἰς τὸ σχολεῖον ἔχοντες τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον καθαρὰ, κτενισμένοι καὶ ὑποδεμένοι· ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἔρχωνται ἀνυπόδητοι ἢ μετὰ ἄπλυτα ποδάρια, ἢ μετὰ σχισμένα καὶ λερωμένα φορέματα.

γ' — Εἰς τὰς ὥρας τῆς παραδόσεως νὰ μὴ κάμνωσι καμμίαν τα-

ραχήν, αλλά νά φυλάττωσι τήν μεγαλύτεραν, ὅσον τὸ δυνατόν, σιωπὴν καὶ εὐταξίαν.

δ' — Νά μὴ ἀποκρίνονται ποτὲ ὁ εἰς ἀντὶ τοῦ ἄλλου οὔτε εἰς τὴν πρόσκλησιν, οὔτε εἰς ἄλλην ἐρώτησιν. Νά μὴ ψιθυρίζωσι ποτὲ τὸ μάθημα εἰς τὸ αὐτίον τοῦ ἄλλου ἐρωτωμένου. Νά μὴ μεγαλοφρονῶσι, ὅταν ἀναγινώσκωσι.

ε' — Νά γράφωσι ὄλοι, ὅταν εἶναι εἰς τὰ θρανία, προσέχοντες εἰς ὅ,τι λέγει ὁ ὑπαγορευτής, καὶ μὴ κυττάζοντες ὁ εἰς εἰς τὴν πλάκα τοῦ ἄλλου· καὶ ὅταν δὲν γράφωσι, νά κάθηται ἡσυχος, κρατοῦντες μὲ τὰς δύο τῶν χεῖρας τὸ χεῖλος τοῦ γραφείου καὶ ἐνατενίζοντες εἰς τὴν διδασκαλοκαθέδραν.

ς' — Νά μὴ λαλῶσι ποτὲ ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον κατὰ τὰς ὥρας τῆς παραδόσεως.

ζ' — Νά μὴ πειράζωσι ποτὲ πού ποτε τοὺς συμμαθητὰς τῶν, μηδὲ νά μαλλώνωσι, ἀλλὰ νά εἶναι πάντοτε ἀγαπημένοι ὡς ἀδελφοί.

η' — Νά μὴ ὑβρίζωσι κανένα, οὐδὲ νά λέγωσι λόγια ἀχρεῖα καὶ ἄπρεπα.

θ' — Νά μὴ σχίζωσι τὰ βιβλία, νά μὴ συντριβῶσι τὰς πλάκας ἢ τὰ πλακοκόνδυλα.

ι' — Νά μὴ παίρνωσι κανὲν πρᾶγμα ξένον ποτέ, οὔτε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶναι τοῦ σχολείου, ἢ εὐρίσκουσι μέσα εἰς αὐτό, ἢ εἶναι κανενὸς ἄλλου.

ια' — Νά λέγωσι παντοῦ καὶ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν.

ιβ' — Νά εἶναι καλοὶ· ἤγουν νά προσφέρωνται μὲ ἡμερότητα καὶ ἀγάπην εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· νά μὴ κακοποιῶσι κανένα, οὐδὲ νά βλάπτωσι τὰ ζῶα.

ιγ' — Νά ὑπακούωσι εἰς τοὺς γονεῖς τῶν· νά τιμῶσι αὐτοὺς καὶ ὅλους τοὺς μεγαλύτερους τῶν.

ιδ' — Νά μὴ περιγελῶσι ποτὲ κανένα, καὶ μάλιστα τοὺς ἀρρώστους καὶ ἡμισεροῦς.

ιε' — Νά μὴ συναναστρέφωσι μὲ κακὰ παιδιά.

ισ' — Νά περιπατῶσι ἡσύχως καὶ εὐτάκτως εἰς τοὺς δρόμους.

ιζ' — Νά φέρωνται φρόνιμα καὶ εὐτακτα εἰς τὴν οἰκίαν καὶ νά μελετῶσι.

ιη' — Νά συχνάζωσι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰς διωρισμένας ἡμέρας· νά στέκωνται μέσα εἰς αὐτὴν μὲ ἡσυχίαν, μ' εὐταξίαν καὶ εὐλάβειαν· ν' ἀκροάζωνται μὲ προσοχὴν καὶ κατάνυξιν τὴν θεῖαν λει-

τουργίαν, καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν γραφῶν.

ιθ' — Νά εἶναι παντοῦ καὶ πάντοτε φρόνιμοί, προσεκτικοί, εὐτακτοί, φιλήσυχοι καὶ ἐπιμελεῖς εἰς τὸ ἔργον τῶν.

κ' — Νά ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς πρωτοσχόλους, καὶ νά φυλάσσωσι τοὺς κανόνας τοῦ σχολείου. [...]

Περὶ τῶν παραδιδόμενων μαθημάτων. [...]

Περὶ τῆς ἐγγράφου καὶ ἀγράφου ἀριθμητικῆς. Ἡ Ἀριθμητικὴ εἶναι ἐγγραφὸς ἢ κατὰ διάνοιαν, καὶ πρακτικὴ ἢ θεωρητικὴ. Ἡ πρακτικὴ μόνη, ἄνευ ἐξηγήσεώς τινος λόγου γινομένη μηχανικῶς, εἶναι ἐπιπονος καταντῶσα καὶ ἀχρηστος, διότι ὀγλήγορα λησμονεῖ τις τὰς πράξεις τὰς ἄνευ λόγου συνεπιζομένης. Ὅταν δ' οἱ κανόνες θέτῶνται καὶ αἱ πράξεις γίνωνται ἐξηγουμένου καὶ τοῦ λόγου, ἐντυπώνονται εἰς τὸν νοῦν καὶ δὲν λησμονοῦνται εὐκόλως. Δὲν ἐννοοῦμεν βέβαια ἐνταῦθα, ὅτι πρέπει ὁ διδάσκαλος νά παραδώσῃ εἰς παιδιά ἀνήλικα ἀριθμητικὴν μὲ ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ἐπιστημονικῶν λόγων· ἀλλ' ὅτι πρέπει νά ἐκθέτῃ ἀναλόγως τῆς καταλήψεως τῶν παιδῶν, τὸ διὰ τί καταστρώνεται ὁ δεινὰ ἀριθμὸς οὕτω, καὶ διὰ τί γίνεται ἡ δεινὰ πράξις κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον, καὶ νά ἐξετάζῃ συχνάκις τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ προκείμενα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νά τοὺς μεταβιβάζῃ εἰς ἄλλα, πρὶν καλῶς τὰ ἐννοήσωσιν· ὁ τρόπος οὗτος πρέπει νά γίνεται καὶ εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν καὶ εἰς τὴν ἐγγραφὸν ἀριθμητικὴν.

Αἱ κατὰ διάνοιαν πράξεις τῆς Ἀριθμητικῆς προσηλώνουν τὴν προσοχὴν, γυμνάζουσι τὸ κριτικὸν τοῦ νοός, κινοῦν τὰ παιδιά εἰς ἀμίλλαν, καὶ χρησιμεύουσι μεγάλως εἰς τὰ τοῦ κοινωνικοῦ βίου· ἡ δὲ ἐγγραφὸς ἀριθμητικῆς, ἔχουσα τὰ αὐτὰ ὠφελήματα, δίδει διὰ τῶν ἐγγράφων πράξεων βεβαιότερα τὰ ἀποτελέσματα, χρησιμεύουσα εἰς πολλαπλασιαστώτερας καὶ πολυπλοκωτέρας περιστάσεις· ὅθεν εἶναι καλὸν οἱ μαθητεῦμενοι νά διδάσκωνται ἐκ παραλλήλου καὶ τὰ δύο ταῦτα μαθήματα εἰς τὰ σχολεῖα, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν κατὰ διάνοιαν ἢ λογικὴν ἀριθμητικὴν. [...]

Περὶ γραμματικῆς. [...] Οἱ [...] πλεον προχωρημένοι μαθηταὶ πρέπει νά κάμνωσι τὴν ἀνάλυσιν τῶν προτάσεων κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον, ἀλλ' ἐκτενέστερον. Ἐστὼ ἡ πρότασις «ὁ διδάσκαλος ὁ

καλῶς διδάσκει τούς μαθητάς αὐτοῦ ἐπιμελῶς). Ὁ ἐρμηνευτής¹, ἀφοῦ ἀναγνώσῃ ὅλην τὴν πρότασιν, ἐρωτᾷ· ὁ διδάσκαλος ποῖον μέρος τοῦ λόγου εἶναι; κλιτὸν ἢ ἄκλιτον; —ὁ μαθητῆς, κλιτὸν· —ὁ ἐρμ. τί φανεράνει, πρόσωπον, πρᾶγμα, ιδιότητα ἢ πρᾶξιν; —ὁ μαθητ. πρόσωπον· —ὁ ἐρμ. λοιπὸν ποίου μέρους τοῦ λόγου εἶναι; —ὁ μαθ. ὄνομα ἄρσενικόν· —ὁ ἐρμ. πόσα πρόσωπα φανεράνει; ἓν ἢ πολλά; —ὁ μαθ. ἓν· —ὁ ἐρμ. ποίου ἀριθμοῦ λοιπὸν εἶναι; —ὁ μαθ. ἐνικοῦ· —ὁ ἐρμ. διατί; —ὁ μαθ. διότι φανεράνει ἓν πρόσωπον· —ὁ ἐρμ. ποίας πτώσεως; —ὁ μαθ. ὀνομαστικῆς· —ὁ ἐρμ. κλίνει το κτλ.

Ὁ ἐρμ. ὁ καλῶς· ποίου μέρους τοῦ λόγου εἶναι; κλιτὸν ἢ ἄκλιτον· —ὁ β' μαθητῆς· κλιτὸν, ἐπίθετον, διότι φανεράνει ιδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος ὁ διδάσκαλος· —ὁ ἐρμ. ποίου γένους εἶναι; —ὁ μαθ. ἄρσενικῶ· —ὁ ἐρμ. διατί; —ὁ μαθ. διότι συμφωνεῖ μὲ τὸ ὄνομα ὁ διδάσκαλος, τοῦ ὁποίου προσδιορίζει τὴν ιδιότητα· —ὁ ἐρμ. ποίου ἀριθμοῦ εἶναι; —ποίας πτώσεως; —πῶς σχηματίζεται εἰς τὰ τρία γένη; — κλίνει το κτλ.

Ὁ ἐρμ. διδάσκει· ποῖον μέρος τοῦ λόγου εἶναι, κλιτὸν ἢ ἄκλιτον (ὡς ἀνωτέρω)· —ὁ γ'. μαθητῆς· φανεράνει πρᾶξιν τοῦ διδασκάλου· —ὁ ἐρμ. λοιπὸν τίς πράττει (ἢ κάμνει); —ὁ μαθ. ὁ διδάσκαλος· —ὁ ἐρμ. τί κάμνει ὁ διδάσκαλος; —ὁ μαθ. διδάσκει· —ὁ ἐρμ. ποίους διδάσκει; —ὁ μαθ. τούς μαθητάς· —ὁ ἐρμ. διδάσκει, ποῖον μέρος λόγου λοιπὸν εἶναι; —ὁ μαθ. ρῆμα· διότι ἠμπορῶ νὰ εἶπω ἐγὼ διδάσκω, σὺ διδάσκεις, ἐκεῖνος διδάσκει· —ὁ ἐρμ. ποίου ἀριθμοῦ; —ποίου προσώπου εἶναι; —ὁ μαθ. ἐνικοῦ, διότι ἓνας εἶναι ὁ διδάσκαλος, ὅστις διδάσκει· προσώπου γ'. διότι ἐκεῖνος ὁ διδάσκαλος διδάσκει· —ὁ ἐρμ. εἰς πόσα συμφωνεῖ ἢ ὀνομαστικῆ μὲ τὸ ρῆμα κτλ. ἐξακολουθῶν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τὴν ἀνάλυσιν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον μέχρι τέλους· οἶον ἐπιμελῶς· ὁ ἐρμ. κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου εἶναι ἢ ἄκλιτον; —ὁ μαθ. ἄκλιτον· —ὁ ἐρμ. πρόθεσις εἶναι, ἐπίρρημα, ἢ σύνδεσμος; —ὁ μαθ. ἐπίρρημα, διότι προσδιορίζει πῶς γίνεται ἢ πρᾶξις τοῦ ρήματος διδάσκει. [...]

Περὶ διακοπῶν. Ὁ νόμος δὲν ὀρίζει διακοπὰς εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα· διότι ἡ παντελής ἀπὸ τὰ μαθήματα παύσις ὀλοκλήρων ἐβδομάδων κατὰ συνέχειαν ἐπιφέρει ἀναντιρρήτως μεγίστην ζημίαν εἰς παιδία ἀνήλικα, καὶ μὴ δυνάμενα μὴδὲ ἐννοοῦντα τὸ ἐκ τῆς παι-

1. Ἐνας ἀπὸ τούς πρωτοσχόλους (βλ. ἐδῶ σ. 93).

δείας ὄφελος, ὥστε νὰ καταγίνωνται αὐτοπροαιρέτως εἰς μελέτην κατ' οἶκον. Μ' ὅλον τοῦτο ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖαι αὐταὶ αἱ διακοπαὶ κατὰ τὸ θέρος καὶ διὰ τὰς ὑπερβολικὰς καύσεις καὶ διὰ τὰς συμπιπτούσας τότε γεωργικὰς ἐργασίας. Εἰς τὰ χωρία πρέπει νὰ γίνωνται διακοπαὶ ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θερισμοῦ καὶ τοῦ τρυγετοῦ μιᾶς ἐβδομάδος ἢ 15 ἡμερῶν· εἰς δὲ τὰς πόλεις ἀπὸ τὴν 15 Ἰουλίου ἕως 15 Αὐγούστου, θέλουν γίνεσθαι ἡμιδιακοπαὶ συναινέσει καὶ τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς, γινομένης μόνον τῆς πρωϊνῆς παραδόσεως, ὅτε θέλουν γυμνάζεσθαι καὶ οἱ μαθηταὶ διὰ τὰς θερινὰς ἐξετάσεις· καὶ τέλειαι διακοπαὶ μετὰ τὸ τέλος αὐτῶν τῶν ἐξετάσεων 7 ἢ 10 ἡμερῶν πρὸς ἀναψυχὴν τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν. Πρὸς τοῦτο πρέπει πανταχοῦ νὰ σχολάζωσι τὰς δύο ἡμέρας τὰς κατόπιν τῆς τελευταίας τῶν καθ' ἐξαμηνίαν γινομένων δημοσίων ἐξετάσεων. [...]

Περὶ τῶν χρεῶν τοῦ Δημοδιδασκάλου. [...]

Ὡς πρὸς τούς γονεῖς τῶν μαθητῶν. Συμφερεῖ ὁ διδάσκαλος νὰ χαίρῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν δημοτῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων συζῆ, καὶ τῶν ὁποίων τούς παῖδας διδάσκει· ἄλλως θέλει στερεῖσθαι τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην τῶν διδασκομένων, καὶ ὅλοι οἱ καταβαλλόμενοι πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τῶν κόποι του θέλουν ματαιώνεσθαι. Δὲν ἐννοοῦμεν δὲ ὅτι πρέπει, θηρεύων τὴν εὐνοίαν τῶν γονέων, νὰ κάμη τυφλῶς ὅλα αὐτῶν τὰ θελήματα· χρεωστεῖ νὰ ἔχη ὡς ὄρον ἀπαρασάλευτον διαγωγῆς τούς κανονισμούς καὶ τὰς διατάξεις, φερόμενος πρὸς πάντας ἐξ ἴσου, καὶ ἐξ ἴσου ἐπιμελούμενος τὴν πρόδον τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχῶν μαθητῶν· ἔπειτα δὲ πρέπει καὶ νὰ γνωρίζῃ ποῦ καὶ πότε χρεωστεῖ νὰ ἐπιμένη μετὰ σταθερότητος εἰς ἐκτέλεσιν τῶν διατεταγμένων, καὶ ποῦ καὶ πότε νὰ ὑπενδίδῃ, ἢ καὶ νὰ χαρισθῇ, ὅπου μάλιστα πρόκειται λόγος περὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κανονικῶν δικαιωμάτων· διότι, ἂν κάμη τινὰ παράβλεψιν ὡς πρὸς τοῦτο, θέλει δεικνύει, ὅτι ἄλλο συμφέρον ἀνώτερον δὲν ἔχει παρὰ τὸν κοινὸν φωτισμὸν ἐπίσης ὅλων τῶν μαθητῶν του. [...]

Χρεωστεῖ νὰ ἐπισκέπτηται συχνάκις τούς γονεῖς τῶν μαθητῶν του, πλουσίους ἢ πένητας, καὶ νὰ πληροφορῆται περὶ τῆς κατ' οἶκον διαγωγῆς τῶν τέκνων τῶν, νὰ συμβουλεύῃ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνατροφὴν αὐτῶν.

[...] Καί ἄν ποτέ τις μαθητῆς ἀσθενήσῃ, χρεωστῆι νὰ ἐπισκεφθῆ αὐτόν, ὄχι διὰ νὰ κάμῃ αὐτὸς τὸν ἰατρόν, ἀλλὰ διὰ νὰ δώσῃ καμμίαν συμβουλὴν, εἰς τοὺς χωρικοὺς μάλιστα, συντείνουσιν εἰς τὴν ταχεῖαν τοῦ πάσχοντος ἀνάρρωσιν. Ὁ διδάσκαλος ἔμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ καλύτερα ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς γονεῖς καὶ τὰ μέσα τὰ διαιτητικά, καὶ τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκεται ὁ ἀσθενής, καὶ τὴν ἀνάγκην, τὴν ὅποιαν ἔμπορεῖ νὰ ἔχῃ τῆς τοῦ ἱατροῦ ἐπισκέψεως. [...]

Μετὰ μεγάλης προσοχῆς πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τὰς διενέξεις καὶ τὰ σκάνδαλα. Δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ ποτὲ μέρος εἰς τὰς ἐπιτοπίους φατρίας καὶ τὰ πάθη, ἀλλὰ μάλιστα χρεωστῆι ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν εἰς τοῦτο· δὲν πρέπει νὰ τὸν μέλλῃ τί εἶπεν ὁ δεῖνα περὶ τοῦ δεῖνος, ἢ τί γίνεται εἰς τὴν δεῖνα οἰκογένειαν. Αὐτὸς χρεωστῆι νὰ φέρηται πρὸς ὅλους φιλικῶς καὶ νὰ περιορίζηται εἰς τὰ διδασκαλικά του καθήκοντα, δίδων καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὸ παράδειγμα τῆς χρηστοθείας καὶ τῆς τιμιότητος. Καί ἄν ποτε συμπέσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς λόγους ἢ διενέξεις μὲ τινα, δὲν εἶναι πρέπον νὰ μεταχειρίζηται ἐκφράσεις καπηλικὰς ἢ βαναύσους, οὐδὲ νὰ ἐμβαίη εἰς λογομαχίας καὶ συζητήσεις πεισματώδεις, θυμῶνων καὶ ὀργιζόμενος. [...]

Εἰς συμπόσια καὶ εἰς γάμους προσκαλούμενος χρεωστῆι νὰ μὴ λησμονῆ ποτὲ τὸν ὅποιον φέρει διδασκαλικὸν χαρακτήρα. Αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ φαίνεται ποτὲ ὁ ἀρχηγὸς ἢ ὁ προκαλεστής τῆς εὐθυμίας, οὐδὲ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς πράξεις ἀπρεπεῖς ἢ εἰς λόγους ἀσέμνους, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν νὰ μένῃ αὐτὸς μόνος σκυθρωπὸς ἢ σοβαρὸς ἐν μέσῳ τῶν εὐθυμούντων. Ἐμπορεῖ νὰ συμφάγῃ καὶ νὰ συμπίῃ μετρίως καὶ νὰ συνδιαλεχθῆ σεμνοπρεπῶς μὲ τοὺς παρακαθημένους, χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς λόγους ἢ εἰς πράξεις ἀσυμβιβάστους μὲ τὸν χαρακτήρα του· καὶ ν' ἀποσυρθῆ δὲ ἐνωρὶς εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ τῆ ἐπαύριον κατὰ τὴν ὀρισμένην ὥραν νὰ εὐρεθῆ εἰς τὸ σχολεῖον του.

Ἐάν τύχῃ νὰ ἔχῃ καὶ σύζυγον, χρεωστῆι νὰ διαγράψῃ καὶ εἰς αὐτὴν τοὺς αὐτοὺς ὅρους τῆς διαγωγῆς καὶ τῆς συμπεριφορᾶς· χρεωστῆι μάλιστα νὰ φροντίσῃ καὶ περὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς αὐτῆς καὶ παιδείας. Διότι, ἐάν ἡ σύζυγος τοῦ διδασκάλου δύναται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κορασίων τοῦ τόπου, τότε θέλει φέρῃ διπλοῦν κέρδος εἰς τὸν διδάσκαλον, καὶ αὐξησιν ἐν ταῦτῳ τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης τῶν πολιτῶν. [...]

1843

27. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΜΟΙΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΩΝ ΕΝΤΕΛΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Διάταγμα «Περὶ οἰκοδομῆς Λυκείου τοῦ *I. A. Βαρβάκη*»
(βλ. καὶ τ. 80 καὶ 81)

Ἄρθρ. 1. Ἰδρύεται εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἀφιερώματος τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Α. Βαρβάκη γυμνάσιον (Λύκειον) ἐπονομαζόμενον *Βαρβάκειον*, τοῦ ὁποίου ὁ ὀργανισμὸς θέλει εἶσθαι ὅμοιος μὲ τὸν τῶν ἐντελῶν γυμνασίων τοῦ Βασιλείου, περιλαμβάνον καὶ τὰς τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ λεγομένου σχολείου.

Ἄρθρ. 2. Ἡ Ἡμετέρα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματεία θέλει ὑποβάλλει εἰς Ἡμᾶς πρότασιν περὶ τῆς ἀρμοδιωτέρας θέσεως τοῦ γυμνασίου (Λυκείου), καί, συνεννοουμένη μετὰ τῆς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν, θέλει ἐνεργῆσαι νὰ ἐτοιμασθῆ ὅσον τάχιστα παρὰ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τμήματος πρόσφορον σχέδιον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ρηθέντος γυμνασίου (Λυκείου) [...]

Ἄρθρ. 3. Διορίζεται ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ γυμνασίου (Λυκείου), ἣτις θέλει παραλάβει τὰς πρὸς τοῦτο σταλησομένας ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδας ρούβλια, διὰ νὰ δαπανήσῃ αὐτὰς ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Ἡμετέρας ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως γραμματείας εἰς τὴν ἀγοράν τοῦ τόπου, τὴν κατὰ τὸ σχέδιον ἐκτέλεσιν τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἀγοράν βιβλιοθήκης. [...]

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 26 Φεβρουαρίου (10 Μαρτίου) 1843